

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KAHEKÜMNE NELJANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

2. detsembril 2005

Kohalviibijad:	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Lea Laarmaa , Riigikohtunik Ago Kutsar , Tartu Ringkonnakohtu esimees Merike Toomet , Viru Ringkonnakohtu kohtunik Helve Särgava , Tallinna Linnakohtu esimees Donald Kiidjärv , Tartu Maakohtu kohtunik Hurma Kiviloo , Tallinna Halduskohtu kohtunik, sõnaõigusega liige Helen Kranich , õiguskantsleri esindaja Aivar Pilv , Advokatuuri esimees Norman Aas , Riigi peaprokurör Reet Roos , Riigikogu liige Mait Klaassen , Riigikogu liige Gea Suumann , Riigikohtu esimehe abi Villem, Lapimaa , Tallinna Halduskohtu kohtunik Margus Sarapuu , Justiitsministeeriumi asekancler, sõnaõigusega Timo Ligi , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent
Juhatas Protokollis	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus kell 11.00

Lõpp kell 13.00

Päevakord

1. Nõusoleku andmine justiitsministri käskkirjale, millega Villem Lapimaa nimetatakse Tallinna Halduskohtu esimeheks.
2. Kohtumajade juhtide lisatasu.

Toomet – esitan endapoolsed eelmise protokolliga parandused kirjalikult.

1. **Nõusoleku andmine justiitsministri käskkirjale, millega Villem Lapimaa nimetatakse 16. detsembrist 2005.a Tallinna Halduskohtu esimeheks.**

Sarapuu – soovime saada nõusolekut Villem Lapimaa Tallinna Halduskohtu esimeheks nimetamisele alates 16. detsembrist 2005.a, mil lõpeb senise esimehe kohusetäitja Sirje Trombi ametiaeg, ning samuti Villem Lapimaa nimetamisele 1. jaanuarist moodustuva Tallinna Halduskohtu esimeheks, kuhu kuulub ka Pärnu kohtumaja.

Üldkogud on toimunud nii Tallinna kui Pärnu Halduskohtus. Lapimaa poolt hääletas kaheksa kohtunikku ehk 50% kohtunike koguarvust. Viimasel hetkel andis esimeheks kandideerimiseks nõusoleku ka Aili Maasik, kes varasemalt kolme kuu jooksul andis meile korduvalt eitava vastuse samasisulistele küsimustele. Ülejäänud kaheksa häält läksid Aili Maasiku toetuseks. Mõlemad kandidaadid on seega saanud 50% häältest. Mõlemad kandidaadid on kohtunike poolt seatud kandidaadid, seega ei saa öelda, et on vastasseis kohtunike ja ministeeriumi kandidaatide vahel. Ministeerium on üritanud tekkinud situatsioonis korrektselt käituda.

Peale üldkogude toimumist jääb minister oma esitatud kandidaadi juurde. Seda tulenevalt kohtunike toetusest ministeeriumi kandidaadile kui ka kandidaatide poolt esitatud visioonidest. Lapimaa visioon on kaks olulist osa – spetsialiseerumine ja prioriteedid. Maasiku nägemus on Lapimaa nägemuse kommenteeritud variant.

Lapimaal ei ole küll kohtunikukogemust või juhtimiskogemust, samas on ta konsultandina saanud süveneda kohtuasjadesse. Lisaks halduskohtule on tal töökogemus ringkonnakohtust ning maakohust.

Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Tõnu Anton, Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi esimees Viive Ligi ja Harju Maakohu esimees Sirje Õunpuu on andnud teada, et leiavad kandidaadi väärrika ja võimeka olevat.

Lapimaa – materjalid on välja saadetud, neid kordama ei hakka. Toon välja sõlmküsimused ja peamised ettepanekud.

1. Pean oluliseks esimese astme kohtu rolli ja autoriteedi tõstmist. Vahendid eesmärgi saavutamiseks on spetsialiseerumine keerulistes õigusvaldkondades, kus absoluutarvuna esineb kaebusi vähe. See toob kaasa asjatundlikkuse tõusu ning aitab kaasa menetlustähtaja lühenemisele.
2. Kehtiva seaduse alusel peab haldusasjad läbi vaatama kahe kuu jooksul. See on suures osas objektiivselt võimatu arvestades kohtuniku aktiivset rolli uurimisprintsipi rakendamisel. Tuleb otsida alternatiivseid lahendusi. Ühelt poolt peab halduskohus arvestama, et teatud asju tuleb lahendada esmajärjekorras. See võib küll olla vastuolus senise arvamusega, kuid see on vajalik, näiteks riigihanke ja ehitus- ja planeerimisasjades. Asjad, kus kodanik pöördub kohtusse põhimõtte pärast, ei ole nii kiired ning neid ei ole vajalik ühe kuu jooksul ära lahendada.
3. Kohtu töökorralduse tehnilise poole pealt tahan parandada kohtuteenistujate kliendisuhetusoskusi, see ei ole praegu nende tugevam külg. Näen kohtudirektoriga koostööd tehes suurt potentsiaali muutmiseks.

Soovin kinnitada, et olen suurepäraselt teadlik, et eraldivõetuna ei ole paljud ideed programmis originaalsed. Praegu on vajalik, et kohtunikud jõuaksid ühisele arusaamale, et osad asjad on prioriteetsemad.

Kandideerimisprotsessis andsin esialgu nõusoleku kõhklevalt. Nüüd olen järjest enam veendunud, et see oli õige samm. Loodan muuta kohtu töökorralduse paremaks ja mõistlikumaks. Samas ma ei oleks siin täna ilma endiste kolleegide ja ülemuste kannatuseta.

Head suhted on mul ka ministeeriumiga, olen neile koostanud analüüse töövõtulepingu alusel. Arvan, et saan selle tööga hakkama.

Särgava – olen ise spetsialiseerumise suur pooldaja, aga seda on võimalik teha vaid tööjaotusplaani. Kas kohtus on inimesi, kes on nõus spetsialiseeruma?

Lapimaa – enam Tallinna Halduskohtu kohtunike toetab spetsialiseerumise ideed ja ma arvan, et see saab teoks. Pean küll tegema tugevat veenmistööd, kuid arvan, et saan sellega hakkama.

Särgava – kes on see halduskohtu ametnik, kes otsustab, millistele asjadele tuleb anda prioriteet?

Lapimaa – need põhimõtted kinnitatakse tööjaotusplaanis, esiteks liikide kaupa. Samas annab plaan ka esimehele ja kohtunikele teatud erandjuhtudel võimaluse anda prioriteet mõnele muule asjale. Kohtuniku sõltumatus on püha, ka kohtu esimehe sekkumine sellesse on lubamatu. Ei näe, et prioriteetide andmine kohtunike sõltumatuse intensiivne riive oleks.

Laarmaa – miks te arvate, et töötajad ei ole koolitatud ning motivatsioon on väike? Kus näete lahendust?

Lapimaa – lahendusi näen konsultantide koolitamisel nendes valdkondades, kus konsultant peab olema pädev. Samuti annab korraldada ajurünnakuid töö paremaks muutmisel, miks ka mitte näiteks koos ringkonnakohtuga. Konsultandid võtavad praegu osa Õiguskeskuse poolt korraldatud kohtunike koolitusest, aga selle kasutegur on konsultandi jaoks väike.

Laarmaa – kas te tõesti usute, et võib vähendada sekretäride arvu ja selle arvelt teiste palka tõsta?

Lapimaa – jah, kui võtta suund helisalvestamisele, siis see aitab kindlasti sekretäridele tehtavaid kulutusi kokku hoida. Kokkuvõtte on võimalik leida mitmelt poolt.

Laarmaa – kuidas tagada protsess kohtus nii, et kohtunike vahel hõõrumisi ei tekiks? Kohtunikel ei tohiks olla midagi hõõruda, nad teevad väga konkreetset tööd ning isiklik elu peab jääma ukse taha. Aga kuidas te suudate seda tagada?

Lapimaa – kõik on kinni suhtlemisoskuses. Arvan, et kui ühel kohtunikul on tööalane probleem, siis kohtu esimehe asi on lahendada see probleem nelja silma all. Ei pea mõistlikuks, et üldkogu selliseid asju arutaks. Olen kuulnud, et mõnes kohtus niimoodi toimub. Seda tahan tingimata vältida.

Laarmaa – spetsialiseeruda saab ka aastate kaupa – näiteks kolme aasta jooksul lahendab kohtunik riigihanke asju üks kohtunik, edasi teine. Rotatsioon peaks olema, aga mitte ainult ühe aasta kaupa.

Lapimaa – olen täiesti nõus.

Kiidjärvi – Maasiku nägemusest lugesin, et spetsialiseerumine on vabatahtlikkuse printsibil. Kas Sa ei karda, et kõik on spetsialiseerumise vastu? Mida Sa siis teed? Küsin seda seetõttu, et ka meil endal võivad sellised probleemid tekkida.

Lapimaa – olukorda tuleb hinnata ja vaadata, kuidas sealt edasi minna. Tegelikult näen kohtunike hulgas väga suurt ühisosa, nad on nõus spetsialiseeruma. Mingil määral on spetsialiseerumine loomulikult vabatahtlik, näiteks saab valida spetsialiseerumise valdkonna. Kui seadus näeb ette, et teatud asju tuleb halduskohtus arutada, siis ma ei näe põhjust keeldumiseks.

Kiidjärv – eeldad kohtunike mõistlikkust? Kust tuleb selline suur julgus? Olid nõus kandideerima juba enne kui olid üldse kohtunik.

Lapimaa – nõusolek oli ju tinglik, kohtunikuks kandideerimise protsess oli sel hetkel veel pooleli. Nõusolek tuli sel hetkel anda, muidu oleksin rongist maha jäänud. Võib-olla oli see nooruslik sinisilmsus, võib-olla energia ülejääk, aga arvan, et saan sellega hakkama. Endised kolleegid on olnud väga mõistvad ja toetavad.

Kiviloo – ütlesid praegu, et oleksid rongist maha jäänud. Meile ütlesid, et kandideerid vaid seetõttu, et kedagi teist ei olnud. Oled kinnitanud ka seda, et parema meelega oleksid pigem reakohtunik ja usin töomesilane. Selles kontekstis on rongist mahajäämise jutt natuke naljakas. Kuidas kujutad oma tööpäeva protsentuaalselt ette – palju võtab aega administreerimine, kui palju jälitustegevuseks lubade andmine ja palju tavakohtuniku töö?

Lapimaa – soovin ennast kohtunikuna teostada, see on juba ammu minu siht olnud. Olen nõus, et kohtu esimehe funktsioonid on väga administratiivsed. Olin nõus kandideerima, kuna tahtsin tööd paremaks muuta ja sel hetkel oli olukord, kus keegi teine kandideerida ei soovinud. Rongist mahajäämine oli ilmselt halb väljend. Kahjuks ei oska tööd protsentuaalselt praegu hinnata, pean selles osas eelmiste esimeestega konsulteerima.

Kiviloo – kuidas näed vahekorda kohtu üldkogu ja kohtu esimehe vahel? Kuidas Sa saad anda teistele kohtunikele hinnangut? Kuidas muuta klienditeenindus paremaks?

Lapimaa – väga suurt rõhku tahaks panna kohtuinfosüsteemile. Klienditeeninduse all pean silmas koostööd advokaatide, kodanike ja teiste menetlusosalistega. Kui sekretär on haige, siis pahatihti kohtusse helistaja ei saa vajalikku informatsiooni. Aga kui on üks ühine infosüsteem, on väga kerge kõike sealt järgi vaadata. Tallinna Halduskohtu probleemiks on olnud suvised lahtiolekuajad. Samuti võiks kodanikuga suhtlemine olla alati viisakam ja korrektsem.

Kohtu esimees ei peaks oma vastutust veeretama kohtunike üldkogule. Otsused, mille peab vastu võtma esimees, võtab vastu esimees. Nende hulka kuulub näiteks ka katseajavestluste läbiviimine. Üldkogu võib loomulikult selles küsimuses ära kuulata, kuid otsustamine on esimehe ja kohtudirektori pädevuses.

Kiviloo – kuidas kohtu esimees saab anda hinnangut, kui ta ei kuula ära kohtunikke ja teisi selle inimesega koos töötavaid ametnikke?

Lapimaa – vastupidi, ma väidan just, et peab ära kuulama.

Aas – kas olete inimene, kes tahab vastutuse võtta või pigem just selline, kes keerulises olukorras tahab oma otsustustele toetust saada? Ma pean seda silmas kohtu esimehe ja kohtunike üldkogu kontekstis.

Lapimaa – autoritaarne otsustamine on mulle vastuvõetamatu. Kindlasti soovin kõik ära kuulata. Samas ei taha vastutust endalt ära lükata.

Kranich – menetlusseadustikus on tähtjad. Õiguskantsler ei propageeri seaduse rikkumist, samas ta adub tähtaja võimatust. Kas tekib aeg, kus seadust täidetakse?

Lapimaa – kahekuuline tähtaeg on unistus. Ma üritan välja pakkuda lahendusi, mis on täna võimalikud. See, et kahe kuu jooksul peab jõudma kohtuasja ära lahendada, võib olla vastuolus protsessiseaduste sisuliste printsiipidega. See ei ole objektiivselt võimalik, samas tuleb selle poole püüelda.

Pilv – enne ütlesite, et kohtunikud ei peaks kommenteerima üksteise praktikast ja tavasid. Kas kohtunikud peaks omama jõudu enda sisse vaadata ja näha, milline on praktika kohtu sees? Kas on kohtunike käitumist võimalik muuta kohtu enda raamides?

Lapimaa – kindlasti peab olema võimalik seda lahendada. Siin näen ka kohtu esimehe suurt ülesannet. Kohtuniku käitumine on väga oluline teema. Sama oluline on kohtupraktika ühtlustamine. Surve peab tulema seestpoolt, mitte väljastpoolt.

Roos – millest koosneb klienditeenindus?

Lapimaa – kodanike vastuvõtt, dokumentide vastuvõtt, telefoniga suhtlemine, olulistest asjaoludest õigeaegselt teavitamine.

Toomet – juttu oli protsessi läbiviimise meetoditest. Kui teil ei ole ei kohtunikuna ega kohtu esimehena praktikast, kuidas siis lahendada probleeme? Kui teil on vastas staažikas kohtunik, siis kuidas vestlete temaga?

Lapimaa – teie küsimus eeldab, et kohtuniku staaž on sõltuvuses tema käitumise ja eetikaga. Sellisel juhul on see raske. Mina olen kohtu tööga kokku puutunud, olen kohtuasju lahendanud. Käitumisreeglid on universaalsed.

Kutsar – kui jutt on klienditeenindusest, siis tuleb kohtunikele ja teistele ametnikele selgeks teha, et kohus on kodanike ja mittekodanike jaoks. See peaks käitumise paika panema.

Kohtunik on pandud riigis õigust mõistma. See on tema kohustus ning ta ei saa öelda, et mulle see konkreetne asi ei meeldi, ma hakkän hoopis teist asja lahendama.

Rask – esimees on administraator, seadus on andnud talle abiks distsiplinaarvõimu. Olen püüdnud realiseerida sellist praktikat, et kohtuniku käitumise kohta peab esmajärjekorras hinnangu andma kohtu esimees. Kui kohtuniku kohta tulevad signaalid, siis üldjuhul saadan materjalid esimehele seisukohta võtmiseks. Kas kavatsed kõik asjad kollektiivis läbi arutada? Kuidas toimub distsiplinaarasjade algatamine?

Lapimaa – distsiplinaarküsimuse suhe on esimehe ja kohtuniku vahel. Esimees peab äärmise ettevaatlikkuse ja usaldusega sellele küsimusele lähenema. Asjal on kaks külge – on sisulisi kaebusi, samas on ka väga palju sisutuid kaebusi. Loodan, et Tallinna Halduskohtu distsiplinaarküsimustest kuulete väga vähe. Üritan kohtus sisse viia ka suhtumise, et meie probleemid lahendatakse ära sisemiselt ega viidaks väljapoole. Vaid äärmisel juhul algataksin distsiplinaarmenetlust.

Rask – Noorelt kohtu esimeheks saanud Pavel Gontšarov pidi esimese aasta jooksul algatama oma kohtu kohtuniku suhtes distsiplinaarasja. Pärast seda läksid asjad normaalseks. On sinus valmisolekut väga selgelt distsiplinaarmenetluse algatamise üle otsustada, kui kohtuniku käitumine on vastuolus õigusemõistmise põhitõdedega või kohtunike eetikakoodeksiga?

Lapimaa – olen selleks valmis. Üritan võimalikult palju panna rõhku sellele, et ei oleks põhjust üldse distsiplinaarasja algatamise avaldusi teha. Kindlasti ei võta ma eesmärgiks ülimalt harva algatamise, vaid võtan eesmärgiks selle, et taoliseid olukordi üldse ei tekikski.

Rask – paistab, et me oleme kandidaati juba pikalt küsitlenud. Oleks aeg otsustama asuda.

Lapimaa lahkub arutelu ajaks saalist.

KHN liikmed arutavad Villem Lapimaa kandidatuuri.

Hääletus: kas anda nõusolek ministri käskkirjale, millega Villem Lapimaa nimetatakse Tallinna Halduskohtu esimeheks 16. detsembrist 2005.a.

Poolt: 9

Vastu: 1

Erapooletu: 1

Lapimaa saabub saali tagasi.

Rask – KHN on oma otsustuse teinud peale pikka sisulist arvamuste avaldamist. Sulle on antud 75% avantsi ja 25 % toetust. Sinu peale on pandud väga palju lootusi. Sul tuleb väga tõsiselt diskuteerida staažikamate kolleegidega nii töökordalduse kui muude küsimuste üle. Sõnum, mis KHN-st kohtusse läheb, on see, et konstruktiivne koostöö on edu pant, mitte pingete loomine ministeeriumi ja kohtu vahel. KHN otsustas toetada sinu kandidatuuri 9 poolthäälega. Kui suudad sama kiiresti oma autoriteeti Tallinna Halduskohtus teostada, oled võitnud.

2. Kohtumajade juhtide lisatasu.

Sarapuu – tegemist on sisuliselt eelotsustusega, kuna hetkel konkreetseid kohtumajade juhte ei ole. Ministeeriumi arvamus on, et võiks mitte maksta 2006. aastal lisatasu nendele kohtumaja juhtidele, kes on endised kohtu esimehed, kes saavad 2006. aastal niigi tasu eelnevalt esimeheks olemise eest.

Särgava – ei ole nõus, et üldse midagi ei makstaks. Olen nõus, et lisatasu protsent peaks olema minimaalne. Need, kellel oleks võimalus kuni 5% saada, peaksid paari protsendiga piirduma, 10%-stel võiks olla 3-4 %. Maksimumprotsent ei pea küll olema.

Rask – täna seaduses selget lahendust ülemineku kohta ei ole. Nendel kohtu esimeestel, kes jätkavad kohtumaja juhtidena, vastutus väheneb. Nad ei pea läbi viima üldkogusid, nad langevad allapoole juhtimisahelas. Samas on seadus garanteerinud neile „vallandamistoetuse“. Need, kes olid väikese kohtu esimehed, kas need on siis õigustatud veel saama lisatoetust kohtumaja juhiks olemise eest?

Hoopis teine situatsioon on 1. jaanuaril 2007, kui „vallandustoetus“ otsa saab ja kohtunik jätkab kohtumaja juhina. Sellisel juhul oleks tegu lisatööga, mis tuleb tasustada.

Teine lugu on siis, kui kohtumaja juhiks saab kohtunik, kes praegu ei ole esimees. Tema peaks kohtumaja juhi toetust saama. Olen seisukohal, et kohtumaja juhi toetus peab olema kaetud „vallandustoetusega“. Raskemaks ei lähe ju midagi. Peame vaatama ka avalikku aspekti.

Kiidjärv – see on täiesti loogiline lähenemine. Aasta pärast siis vaatame, mida tuleb edasi teha.

Rask – panen hääletusele – kes on poolt, et 2006 ei maksta nendele kohtumajade juhtidele kohtumaja juhi täiendavat lisatasu, kes samaaegselt saavad „vallandustoetust“.

Poolt: 10

Vastu: 0

Erapooletu: 1

Otsus: 2006 aastal ei maksta kohtumaja juhi tasu kohtumaja juhtidele, kes on endised esimehed. Kohtumaja juhi lisatasu sisaldub endise esimehe lisatasus.

Rask – tänan kõiki KHN liikmeid selle aasta eest ja soovin jõulurahu.

Märt Rask

Kristel Laurson